

Per-Olof Johansson: Tre kronikker

KRONIK FREDERIKSBORG AMTS AVIS lørdag den 25. september 1982

Irrelevant nyhedsjagt på kulturfænomener

Af Per-Olof Johansson

Hvis vi for længe siden i kvarteret har hørt om et indbrud i supermarkedet, ja, så bliver vi da med rette knotne, hvis vi først læser om det i avisen otte dage efter. Ikke desto mindre har de fleste ting i avisen været længere undervejs, end læserne forestiller sig. Måske ikke begivenhederne fra politiets døgnrapport, så dog masser af andet stof. Blot i kraft af, at det altså er dagens avis, vi står med i hånden, tillægger vi det samlede indhold samme nyhedsværdi som døgnrapporten. I velforstået selvforsvar lægger aviserne op til, at vi skal opfatte dem sådan.

Af dette nyhedsjagt pådutes vi alle en aktualitetsopfattelse, som – hvad angår kulturfænomener – kan være ganske irrelevant.

Ja, ikke altid. Det er da udmærket at være forhåndsorienteret om udstillinger og teaterforestillinger, vide at de og de bøger nu er udkommet. Men når vi diskuterer indhold, mål og forståelse, virker nyhedsjagten perverterende. Den skaber opmærksomhed om effekten i stedet for at konfrontere og formidle.

Hvis man derfor vil give sig til at beskrive en tidsperiode alene ud fra en sådan gang overfladeflødeskum, er dertil kun at sige, at det turde være løgn alt sammen. På den måde når man hverken i fortid eller nutid til dybderne, i det, der foregår.

Fjernsynet har med sine falske prioriteringer vundet det løb med mange længder – og alle andre prøver at følge trop.

☆

Hvordan går vi den anden vej? Der er mange muligheder, jeg bliver ved bøgerne.

Bøger er som bekendt dyre. Som abonnementet på en hvilkensomhelst avis en måned. Alligevel bør man kaste sig ud i det en gang imellem – ikke vente på, at bogen kommer på biblioteket, i bogklubben. Nej, her og nu er denne nye bog lige sagen for mig, den bringer

mig noget i dag, jeg aner det, læser det i titlen på bagsiden eller på side 173, ingen har anmeldt den endnu (eller rettere: jeg har ikke nået at se dagens avis).

Dernæst: Danmark vrimler med marskandisere og antikvarboghandlere, hvor bøger forhandles til en slik. Brugsen reklamerer med »spotpriser« – det er ikke noget mod de forhold, der hersker på markedet for gamle bøger. Ved at give en bog, vi aldrig har hørt om, en forfatter, vi ikke kender, en chance, der koster os to, ti eller fjorten kroner, er vi selv dommere over, hvad der er aktuelt. Vi overgår fra passivitet til aktivitet, og det er der, kulturlivet skal hen. Det er det, der er kulturliv.

Man kan tro, at litteraturhistorien har sigtet og sorteret det hele på bedste vis. Det passer heldigvis ikke. Den danske litteratur er så rig, at der kan findes værdifulde ting blandt det, som aldrig har fundet omtale – værdifulde hjørner, kanter, afkroge.

Jeg vil omtale en bog af Esther Noach: »En aften i Faldon« fra 1935, som et eksempel. Bemærk, at min påstand ikke er, at her er en forfatter, som burde placeres højt over alle andre. Min påstand er, at en sådan mandjævning kun er nødvendig i reklamejunglen.

Det, den roman gør, er, at den indfølelse skildrer en bestemt mennesketype, en bestemt verdensopfattelse, uden at sige: sådan er verden. Den siger: sådan er verden for disse mennesker.

Skal denne opfattelse refereres kort, måtte det vel lyde sådan: At intet sker tilfældigt, at mennesket har ansvar for, hvad det tænker – og at mennesket altså kan pådrage sig skyld ved tanken alene!

☆

Fortællingens omdrejningspunkt er tilfældigvis Frelsens Hærs kristendom, og det giver nok løsningerne på knuderne en bestemt nuance. Men kristendommen synes jeg ikke er

»Frugtbarhed« – en radering fra 1891 af J. F. Willumsen.

det virkelige ide-grundlag. Grundlaget er snarere en art »folkereligion« uden bevidste erkendelse af det deraf følgende ansvar og det at påtage sig ansvaret, leve derefter, som en rigdom, der rigeligt opvejer den materielle fattigdom.

Når man som jeg er forhåndsindstillet mod Frelsens Hær, er det ret utroligt bagfetter ikke at kunne erindre falske toner i beskrivelsen af disse mennesker, samtidig som man aldrig griber dem i hykler.

Ifølge sagens natur spiller dog en mængde usandsynlige tilfældigheder en afgørende rolle i bogen. Man kan godt, når mønstret går op for én, komme til at tænke på Karen Blixen. Forskellen er dels, at Esther Noach ikke træder i forgrunden som fortæller, men bevarer skæret af realisme, dels at disse menneskers verdenssyn ikke præsenteres som verdensforklaringen over alle andre.

Samtidig som skyld af det pågældende miljø opleves som et dybt fald, opleves den bevidste erkendelse af det deraf følgende ansvar og det at påtage sig ansvaret, leve derefter, som en rigdom, der rigeligt opvejer den materielle fattigdom.

Når man som jeg er forhåndsindstillet mod Frelsens Hær, er det ret utroligt bagfetter ikke at kunne erindre falske toner i beskrivelsen af disse mennesker, samtidig som man aldrig griber dem i hykler.

Ifølge sagens natur spiller dog en mængde usandsynlige tilfældigheder en afgørende rolle i bogen. Man kan godt, når mønstret går op for én, komme til at tænke på Karen Blixen. Forskellen er dels, at Esther Noach ikke træder i forgrunden som fortæller, men bevarer skæret af realisme, dels at disse menneskers verdenssyn ikke præsenteres som verdensforklaringen over alle andre.

– Når vi diskuterer indhold, mål og forståelse, virker nyhedsjagten perverterende. Den skaber opmærksomhed om effekten i stedet for at konfrontere og formidle. På den måde når man hverken i fortid eller nutid til dybderne i det, der foregår, siger forfatter Per-Olof Johansson, Allerrød, i dagens kronik, der elegant spænder ben for kulturredaktionens aktualitetsbestræbelser, som lige nu er på sit højeste, ved at fremhæve medmenneske-kvaliteterne i en bog fra 1935, som næppe kunne skrives i dag – »En aften i Faldon« af Esther Noach.

Spørgsmålet er, om der blot er tale om en troværdig historisk beretning, eller om den indeholder stadig gyldige træk.

Det er i hvert fald sandt, at sådanne livsholdninger ikke er meget omtalte – og da slet ikke i positive vendinger! Hvis sådanne livsholdninger omtales, er det som angrebepunkt, som holdninger, der behændigt er plantet i menneskene af kirken, kronen og kapitalismen, og som bør bekæmpes.

Bogen kunne derfor næppe skrives i dag uden at dræbe sig selv med »undskyldninger«. Det giver den en særlig værdi, fordi sådanne mennesker lever i dag, og de findes både blandt gamle og unge. Det er barokt at ville placere dem i klassen af »inhumane reaktionære«.

Desuden – måske er det ikke kun en frase at sige, at også de bevægelser, der bevidst modarbejder sådanne livssyn, selv udnytter dem som faktiske psykiske realiteter? Fordi også medlemskab af disse bevægelser kan give en oplevelse af skyldfrihed?

Jeg ved ikke andet om Esther Noach, end hvad enhver kan slå op i et leksikon. Men i en anden bog fandt jeg en anden gang et langt notat om velfærdsstaten, som hun havde skrevet. Heri protesterer hun mod, at vi gør alle gode til retsspørgsmål og dermed udhuler livsværdierne. »Tingene er nemlig kun tilegnelsen, dens glæde og uventethed, berigelse«. Mens hendes skitse til et debatindlæg får mig til at tale for og imod og kun acceptere en linie her og der og nok forstå, hvad hun mener o.s.v., synes jeg, jeg var mere på rette vej med romanen, tilegnelsen. Verden blev større, end jeg i et sort øjeblik så den.

Da al verdens elendighed fik nyhedsværdi, lå der vel egentlig heri, at afsløringen skulle skabe forbedringer, og ikke, at vi skulle glemme, at også de gode sider af livet samtidig er her? Også i modgang, også i det ukendte, ja, selv i sorgen.

PER-OLOF JOHANSSON

Frederiksborg Amts Avis 27. August 1990

Den store demokratiske maskine står parat – velpudset, men den mangler brugere

–Måske er en vis selvforvaltning vejen, hvad vore fælles institutioner angår, siger dagens kronikør, Per-Olof Johansson, Allerød, med udgangspunkt i Henning Fonsmarks debatbog om vort demokrati. –Vi skal under alle omstændigheder have del i de overordnede beslutninger, medens den demokratiske maskine endnu er velpudset.

Af
Per-Olof Johansson

REDAKTØR Henning Fonsmark har med sin bog »Historien om den danske utopi« dels skabt en oversigt over 50 års debat om demokratiet, dels givet et indlæg i debatten.

Hans egne synspunkter fremstår dog højest indirekte. Da han et langt stykke ad vejen deler synspunkt med forfatteren og tidsskriftredaktøren Johannes Hohlenberg, undrer det, at han ikke er medtaget i oversigten. Med sit tidsskrift Øjeblikket satte Hohlenberg demokratidebatten i centrum for sin virksomhed i årene 1947-54. Jeg synes, Hohlenberg kunne være et godt udgangspunkt for at tage en debat op om to vigtige temaer i Fonsmarks bog – nemlig spørgsmålet, om demokratiet kan tillægges et indhold, og spørgsmålet om, hvem der har ansvaret.

Det, som gør det vigtigt at nævne Hohlenberg, er ikke, at han langt før Fonsmarks bog har delt hans synspunkter, men derimod det, som adskiller dem. Følger der et indhold med demokratiet?

Fonsmark synes at gå ind for, at et demokrati kan dække alt, som et flertal går ind for. Det er jo et synspunkt, der ikke er svært at forstå, men det er svært at forstå, hvordan nogen kan tro, at det er et synspunkt, der bringer fred til verden.

HOHLENBERG åbne-
de sit tidsskrift den 1. ok-

tober 1947 med en leder om »Frihed« med denne definition af demokrati.

Demokrati er den enkeltes ret til i videst muligt omfang at afgøre sine egne sager og sætte sin vilje igennem, selv om han er alene om den, og en regering er demokratisk, hvis den som sit hovedformål har at gennemføre dette princip ligeligt for alle, det vil sige sørge for at hver enkelt kan få sin vilje til den grænse, som angives af, at alle andre har den samme ret.

Det er en noget mere kompliceret affære at føre debatten fra et sådant standpunkt, men bortset fra det er mange af Fonsmarks vinkler foregrebet hos Hohlenberg.

Der er blot det i vejen med Hohlenberg, at han ikke er salonfähig nok. Han havde været redaktør af det antroposofiske tidsskrift Vidar, han har skrevet bøger om spådomskunst og yoga. Det kunne måske endda have været, hvis det ikke havde været for den plads, Øjeblikket indtog i debatten om Rostock-myten. Der var på intet tidspunkt tale om tiltro til myten. Men alt andet end afvisning – f.eks. krav om undersøgelse – blev opfattet som identisk med tilslutning til myten selv.

Denne debat resulterede i bogen »Ansigtet bag masken«, skrevet sammen med P. Skov. De spørgsmål, som dér tages op, er også væsentlige elementer i efterkrigstidens debat om demokrati. Det var en side af debatten, som Fonsmark ikke blot kan skære af, som var det noget, der førtes i marginale grupper. Kritikken af den parlamentariske kommission blev til en kritik af demokratiet. Man kan se sådan på det, at Fonsmark kunne have taget udgangspunkt hos Hohlenberg, gennemføre den samme undersøgelse, som nu foreligger, og sige; Jamen se, Hohlenberg havde jo ret. Heri ligger ikke, at jeg mener, at den ene eller den anden faktisk har »ret«. Jeg synes blot det er lidt sært, at beskære historien så groft.

Fonsmarks kritik af velfærdsstatens fortalere for formynderisk optræden er i hvert fald et klart Hohlenberg-tema.

SPØRGSMÅLET ER imidlertid, om dette med at gøre politikerne til de

ansvarlige for formynderiet ikke er noget forenklet?

Skal man tro Henning Fonsmark, er de danske vælgere, som har givet velfærdsstaten deres stemmer, købt hertil, i og med at de i vidt omfang får deres eksistensmidler fra offentlige kasser.

Det er en så grov og uforskammet påstand, at den synes at blive bekræftet af, at så at sige ingen opponerer.

Dog, at det indeholder et element af sandhed er ikke det samme som hele sandheden. Påstår man, at det er hele sandheden, forekommer det logisk, at Fonsmark straks indstiller sit vækkelsesforsøg, da den pose penge, han har med, ikke er stor nok. Det er et eksempel på, hvordan han finter sig igennem noget, der kræver langt større plads. Han mener det heller ikke, for han mener ikke, en avis kan købes for penge, så hvor meget sævrere må det ikke være med et helt samfund? Men, hvis der i de debatindlæg, Fonsmark refererer, blot er antydning af kritik af vælgere – og især af noget, som kunne ligne et flertal – så rejser han straks det demokratiske faresignal.

Her er det meget godt med et lille ugleæg af Hohlenberg:

»Demokrati er en metode, ikke et ideal«. godt sagt! Altså kan der heller ikke blive tale om realiseringen af et ideal, men om noget mere eller mindre.

Demokratiet kan sagtens under navn af demokrati glide fra noget mere til noget mindre. Denne pro-

ces kan foregå, mens der i reglernes verden glides fra det mindre til det mere demokratiske.

Det er en proces, som helst ikke skal foregå i stilhed. Umiddelbart fremstår Fonsmarks bog som en demonstration af, at den bevægelse i demokratiet, som udviklingen af velfærdsstaten er et udtryk for, ikke er foregået i stilhed.

Hvis modstanden var så stor i befolkningen, som Fonsmark godt vil se det, skyldes det åbenbart at udviklingen gik en anden vej, at befolkningen er blevet lammet, dels med forbrugsgoder, dels med tvetydige udsagn.

HER ER DET SÅ, jeg mener, at der må være plads til at sige, at muligheden for at udvikle en modstand forelå. Den historie, Fonsmark fortæller, er den omvendte af venstrefløjens om den repressive tolerance. Og den er lige så forkert. Det nødvendige oprør mod omverdens forførelse må nødvendigvis fødes i den enkelte selv. Sker det ikke, kan anklagerne rettes mange steder hen, men de kan også rettes mod den enkelte selv. Hvad demokratiet end er, forudsætter det deltagelse af noget mere, end hvad man kalder »eliten«. Vi synes nok, det er et lidt vel smalt demokrati, hvis vi deltager på de vilkår, at vi deler os efter »elitens« debat og afstår fra at argumentere selvstændigt.

Men hvis opdragelsen og kravet til profitable medier medfører, at argu-

mentering anses for kedelig, frustrerende, besværlig – da har demokratiets modstandere næsten allerede sejren hjemme. De står altid parat i kulissen, og de accepterer gladeligt skiltet »demokrati«, når blot de får deres vilje.

Udviklingstendenserne kan måske ofte ses klare andre steder end i debatten, hvor alle gerne vil fremtræde i det bedste lys. Da jeg fik en pjece fra mit telefonselskab, som i demokratets navn reklamerede for hybridnet, lød budskabet: »Med 16 kanaler vil der altid være noget, som passer til dit humør«. På den baggrund virker forsøget på at begrænse spiritusreklamer som det rene hykleri....

Denne udviklingsretning i samfundet blev lagt blot i Huxleys »Fagre nye verden«. Formentlig er den bog blevet solgt i et millionoplag. Demokratiet har arbejdet som drakeren, der godt ved, at han hverken bør drikke den flaske, han er i gang med, eller den næste – og alligevel gør det.

Vi har vidst, at alt dette som bedøvelse ville vælte ind over os – og af angst for at virke hellige har vi ikke villet sige nej tak.

»Med 16 kanaler vil der altid være noget, som passer til dit humør«....

Mellem alle disse kanaler skal der også være et eller andet dansk, måske endog et eller andet lokalt. »Du kan komme vidt omkring på Den Store Kanalrundfart«.

Indvendinger mod denne udvikling opfattes som formynderiske. Det er stadig ikke spørgsmålet om

alt eller intet. Døgnet har fortsat kun 24 timer. Hvis resultatet af den intensive brug af bedøvelsesmidler og andre forbrugsgoder betyder, at demokratiet sygner hen i mangel på deltagere, så vil jeg i hvert fald tillade mig at beklage denne udvikling. Og jeg vil tillade mig at bebrejde dem, som ikke deltager, at de lod opgaven ligge.

I det landspolitiske vogtes regerings og folketings gøren og laden ned i mange detaljer. Noget lignende var muligt kommunalt, og fakta er, at borgerne i vidt omfang lever i den illusion, at det sker. Der er jo både lokale aviser og såkaldte annonceaviser.

Jo, det er fint med den frie debat, men demokratiet har behov for meget mere. Især er der behov for, at der sættes lup på spørgsmål, som ikke først rejses af politikerne.

Hvis borgerne lader det praktiserede demokrati dø ud, fordi de jo materielt set har det meget godt osv. – altså altid kan finde en kanal, som passer til deres humør – så vil de opdage, at den dag, demokratiet skal fungere igen, er det ikke så ligetil at vække det til live.

Ikke nok med, at vanen med at argumentere er død af mangel på brug, noget andet er afmagten ved ikke at kende det system, hvorigennem magten skal give sig udtryk.

Under en spidsbelastning er det helt klart, at næste skridt derfor er vold – og svaret på den er også vold.

Så vil borgerne være på hjemmebane, visuelt set, med alle de 16 kanaler, han/hun til den tid har muntret sig med.

ALTSÅ ER VI nødt til at sige, at demokratiets og velfærdsstatens krise ikke kun skyldes konflikt-skyende politikere.

Måske er en vis selvforvaltning vejen, hvad vore fælles institutioner angår. Vi skal under alle omstændigheder også have del i de overordnede beslutninger. Den store demokratiske maskine står parat, den er endnu velpudset – den mangler brugere.

Og der er Henning Fonsmarks bog trods alt et godt udgangspunkt for en ny begyndelse. Enig eller ej – det er på den bane, det foregår.

PER-OLOF JOHANSSON

En ny begyndelse – stemmeurnerne er klar ved et tidligere kommunalvalg i Allerød
(Foto: Steen Wrem)

De gemmer sig bag maden

AF PER JOHANSEN

MODIGLIANI - det er vel ham maleren.

Han stod op om morgenen, eller også var det om aftenen. Han levede af at spise.

Hvis han ikke købte maden selv, nå så har nogle andre gjort det for ham.

Han har nok haft sine problemer.

Måske havde han ondt i ryggen.

En journalist i nærheden ville have spurgt ham. Hvis der havde været en video med ham, ville vi have set, hvordan han engang væltede en kop kaffe.

Altså, jeg ved ikke meget om manden, jeg har læst mindre end lidt om ham, og det er så lange siden. Ikke desto mindre er hende den langhovedede i badeværelset til mor-gen en Modigliani. Det er Modigliani, mens han endnu fik mad, for han levede ikke længe nok til at kunne tage skridtet fra mad til lystejen-domme a la Picasso.

NÅR MAN skal arbejde sig hen imod at se danskerne sådan som det er muligt at se Modigliani, så er det med maden vigtig. Maden er danskerens hverdag. Uden mad og drikke duer helten ikke. Danske helte. Man må ganske givet beskæftige sig med, hvordan danskerne erhverver maden, fortæller den og skaffer sig af med affaldet. Det vil vi ikke gøre her, det

lyder også alt for alment-skeligt, internationalt og i hvert fald europæisk.

Min ide om danskerne er i korthed, at de gemmer sig bag maden, som musikken gemmer sig i noderne.

Nødvendige redskaber i forståelsesprojektet er så at kunne læse noderne og at have adgang til et instrument.

Man må øve sig og øve sig, og så en dag kan man se danskeren, lige så let som det er at se Modigliani. Vi bliver ikke færdige i dag.

I Danmark er det let at blive narret af al den snak om mad. Ludvig Holstein skrev et digt om træerne, som jeg synes kan bruges om danskerne:

En Kraft, som skjult i Kaos' Storm/ forklarer sig i Nuts Form,/ men drømmer om en evig Norm./ har bygget denne Tempelbro/ af stille Vækst og frugtbar Ro.../ Her boer en Aand, hans Navn er Gro... Kend I er Børn af samme Aand/ som virker med usynlig Haand,/ hvert evigt Nu sit Klædebon!

Og se, hvor noget hverdagsligt, kan være bundløst dybt og rigt! Det er vers, som fortæller noget om, hvad der skjuler sig bag det med ma-den.

Artikelkonkurrence

'Per Johansen' alias Per-Olof Johansson for at ingen skulle tro, det var skrevet af en svensker!

Jeg vil ikke fortænke Modigliani i at have snakket en del om mad. Jeg tvivler dog på, at hans tilskyndelse til at male har været målet mad. Han har næppe skjult, at det var male, han ville. På billedet man ser hvordan. Måske på Louvre, men også i badeværelsesgulvet.

DANSKERNE GIVER kunsten en tand til. De skjuler, hvad det er, de laver. At stille mod en evig norm og stille det til skue er en utilgivelig synd for Danskeren. Dog tillades det af døde.

Deraf det paradoksale, at den stærke dansker som brugte sit liv på at blotlægge denne synd og som i sin samtid trods dette latterliggjordes, han hævdes efter sin død til skyerne som den inkarnerede dansker og fik altså plads på den piedestal, hvorfra han forlangte at andre og især biskoppen over Sjællands Stift skulle fjernes. I sandhed et stift stykke, men talende.

Skønt nutiden forårsager så mange forandringer, sker det at grundlæggende træk forbliver uforandrede. Det er blevet utidsvarende at hel-tene absolut skal dø, for at vi kan erkende, at de har arbejdet på det samme mål som vi - hemmeligt, og nået det.

[foto: mand og kvinde spiser]

den synkende skude og skifte identitet. Slut med danshens hemmeligheder. Der kunne Europa være svaret. Så kunne vi kaste tavsheds-løftet over bord og tale ligeud om det vigtige, sande, dybe, høje osv., kort sagt igen blive bekendende - kristne eller noget andet, i hvert fald - noget rigt!

Når danskeren tør, hvor andre tier, så koster det noget. Dog koster det ikke i sig selv at køre med det flotte motto, for ingen forventer, det tages alvorligt i den grad, at det skulle koste oplag for bladet.

Er det naturligt her at bede om udpegning af den hemmelighedsfulde dansker? Den som beder om dette, opfordrer direkte til *stikkervirksomhed*. Ingen ved sine fulde fem ville, uanset vedkom-mendes store tvivl om værdien af tavsheden, give sig sandheden i vold i den grad.

DET SKER, at forfattere gør det, det sker. Allerede her vil det være for meget at nævne navne. Få år efter ender de med at frasige sig den del af forfatterskabet og gøre nar af dem, som tog dem alvorligt.

Skønt det er ganske klart, at ethvert tavshedsløfte er hæmmende for en forfatter, især når det gælder livsindstillingen.

Forfatteren ofrer sig, udpeger sig selv. Alle figurer er måske i 3. person, alle ved jo dog, at det er lige ham og ham om det.

Identitetsflugten til *Europa* kunne måske også være et svar, skønt det ikke lige nu ser sådan ud. Danskerne slog bak, selv om der blev slået på det med *maden*. Havde vi ikke haft hemmelig afstemning, havde det argument virket, så havde ingen forventet at få *sandheden* at vide.

Det er forvirrende og selvmodsigende, at nu kom *sandheden* frem, derfor er det ube-regneligt, hvor vi ender hen-ne.

Når danskeren ikke mere gemmer sig bag maden, er danskeren så dansker? Hvor-dan forbliver danskeren dan-

sker, hvis han og hun skal kæmpe med åben pande, for det hvor på de for alvor tror?

Det danskeren ikke bryder sig om i den situation, det er at ende med at stå dansker mod dansker. Det er det værste vi ved, derfor har vi ma-den som skalkeskjul, den kunne vi enes om.

Sproget kunne være vejen frem, og så kunne alligevel alle veje føre til *Rom*. Andre folkeslag kunne måske vælge sproget, den går bare ikke længere med os. Kun ude i hjørnerne kommer svaret frem. Alkoholikere og narke-maner ved hvad overbevisning, tro, religion gør ved mennesker. Hvis en stærk missionær kunne fortælle de såkaldte »arbejdsløse« det samme, hvad ville der så ikke ske.

MEN SÅ SNART missionæren kommer, lukker danske-ren døren og går ind til mid-dagsmaden. Må vi så få mad-ro. Søren Kierkegaard prøvede pseudonymernes vej, og valgte lidt ulogisk navne som enhver idiot kunne se var pseudonymer, og han røbede sig da også til sidst, med de kendte følger. Danskerne må væk fra at skjule sig bag *ma-den* eller *interviewet*. Det se-neste amerikanske hjælpe-middel *konkurrencen* duer heller ikke.

Apropos, tænk hvis nogle deltagere i en direkte sendt konkurrence pludselig forma-stede sig til at sige noget andet til seeren, end den berøm-te hilsen til mor derhjemme. Da jeg var barn, var seeren endnu en vismand, ja det er ikke engang en vismand mere, han ligner mere en vismand. Nå videre: Tænk hvis en deltager sagde noget, som fik seeren til at handle i overensstemmelse med hans og hendes høje embede i sandhe-dens tjeneste. På den måde har jeg store forventninger til danskerne, skønt jeg synes, de er alt for tålmodige.

Hvis de kke havde den tålmodighed, kunne de heller ikke holde al det hemmelig-hedskræmmeri ud, men nu tror jeg også, det snart er slut.